

Locuint'a Redactorului :
si
Cancelari'a Redactiunii :
e in
Strat'a Morarilor Nr. 13.

Serisirile nefrancate nu se voru
p primul docatu numai de la coresponden-
tii regulari ai „Federatiunii“
Articlii tramsi si nepublicati se
voru arde.
~~~~~

FEDERATIUNEA

Diurnal politiciu, literariu, comercialu si economicu.

Va esî Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demanet'a.

Pest'a, ^{29 aprilie}
_{11 maiu} 1868.

Unele diurnale pretindu a scî cî prim'a esplosiune a vulcanului, ce fierbe de atât'a tempu in oriinte, se va intemplă la confiniele Serbici, si inca in lun'a Iunii iunii séu iuliu. Altele éra, mergu si mai departe afirmandu, cî cunoște chiaru si intregu planul ce Turci'a voiesce a urmă erumpendu resboiu cu Serbia. Sciri de feliu acest'a se fabrica de altmintre in totu tempulu, de multe ori si candu nu este chiaru *nisi o causa* pentru turburarea pacei. In imprejurările de fatia inse, lumea este dedita a da astorul felu de sciri mai multa insemetate, si nu fără curențu, mai alesu daca considerâmu, cî lav'a d'in oriinte elocotesce acum de multu tempu, si candu va totu trebue sé erumpa. Cu tote aste-a nu ni vine a crede sé aiba Turci'a curagiul a incepe resboiu contra cui-va, si asiè daca are ce-va planu, apoi acel'a va fi mai multu pregatirea moribundului de a da celu d'in urma semnu de viciu, mai multu ore care planu de apearare pentru a nu mori cu rusine.

Dara in urma fie ori cum, cutrieratur'a d'in oriinte va atinge mai de aproape pre România, carea prim urmare are mai multa causa de a fi interesata de tote miscamintele cîte se dau pre fatia in oriinte, si cu raportu la oriinte. Si acel nu potemu sé nu apostrofam detorint'a toturor fratorilor nostri de d'neolo, de a pune cu totii umeru la umeru pentru pregatirea spre ori ce eventualitate. Nu potem sé nu intonâmu nedemn'a tienuta a opositiunei d'in România. Stimâmu parerile toturor'a, si tienemu de lipsa opositiunea, carea inse nu pote fi fără scopu salutariu, ei are frumos'a misiune de a direge ce vede cî nu merge bine; dar' apoi a invinovat'i pre guvern, acum cî e muscular, acum cî e francesu, acun cî e jidovu, acum mai scie „Tr. C.“ ce, credemus, cî e mai multu de cîtu lucru fără scopu, credemus cî nu insema alt'a de cîtu a cercă nodu in papura, mai alesu dupa ce tota lumea scie, cî guvernul actuale are mai pre susu de tote interesulu si fericierea patriei si a natiunei romane. Ar' fi tempulu ca domnii acci-a, cari paru a nu avè alta misiune de cîtu a sberă contra guvernului, fie acel'a ori caele, si contra actelor acelui-a, fie acelle-a ori cîtu de salutarie, sé recunoscă odata cî prin acésta, daca nu stricare, dara vre unu servitru nu se face nece de cîtu intereselor patriei si natiunei. Tempurile suntu grele si si mai grele, ne amenintia, intrebuintati-ve, dominilor, luminele dvostre pentru intarirea intregului si nu pentru slabirca lui, cîci vi se va cere odata seama si dvostre ca si altor'a. —

Atentiunea politicilor d'in Prus'a se concentrase septembra trecuta mai numai la parlamentul germanu de vanu, intrunitu in asiè numit'a „metropola intelectiei“, preste putienu pote si metropol'a politica a intregoi Germanie; antâiulu parlamentu compusau pe bas'a alegerilor directe, in care reprezentant'a adeverata a poporului germanu, celu purtienu prin form'a esteriora cauta a dà unu slabu resesu unitatii diferitelor staturi germane sub o conducere centrala unifica. Cîte sperantie va fi produsu acestu parlamentu in inimile infocate a le mariloru natiunalisti germani; cîta spaima va fi insuflatu acestu parlamentu fricosiloru si egoistiloru potentati d'in cele vr'o 30 staturi germane, a caror tronu si corona incepe a se clatină, sguduita de ventulu nerezistibilu alu erei noue, ce cutriera Europa de la sudu intra nordu, derima imperiele evului mediu, basate pe fortia, si creeza staturi pe fundamentu cu multu mai soliidi, pe principiulu attractiunii elementelor homogene, — pe principiulu natiunalitătilor! Cîte grigiriri a causat u acestu parlamentu in staturile incinate cu poporatiuni poliglote, o vediu ramu pre

chiaru d'in tienut'a inversiunata a diuaristiccei austriace d'in dîlele trecute si ne potemu convinge asta-di d'in strigatele de triumfu, ce le intoneaza totu acea diuaristica, vediendu-si satisfacute malitiosele dorintie cu ocasiunea desbaterilor in parlamentulu de vama despre adres'a cîtra regele Prusiei, ce-o proiectase partid'a liberalilor natiunali.

Fractiunile parlamentului nu s'a potutu uni; natiunali tieneau mortsîu la adresa, germanii de sudu nu voiă sé se lase odata cu capulu de simpl'a ordine a dîlei, si partid'a progresistilor inca avea in petto una ordine de dî motivata. Fusiunea incercata se fini cu o confusiune totala, si asiè, dupa cum amintisem, propunerea adresei eadu cu o majoritate de 36 voturi. In or'a d'in urma foiele natiunale staruira d'in respoteri a scote ce-va capitalu politicu d'in amenintările presei francese, dar inzedaru, cîci regimulu Prusiei observâ o tienuta forte reservata, pote d'in respectu fatia cu sensibilitatea cabinetului d'in Parisu.

Pretensiunea ministrului presedinte d'in Anglia, Disraeli, ca regin'a sé desolve parlamentulu, dupa ce nu primi demisiunea ministeriului, fu aspru mustrata de Gladstone, care cu dreptu se mira, cum unu guvern, contra cîrui-a s'a expresu parlamentulu atât'u de chiaru, vine a cere desolverea cestui d'in urma? Cu tote aceste-a ministeriulu Disraeli domnesce inca, eludendu prassea constitutiunale de pana acum.

Dieta Ungariei.

Siedint'a casei deputatilor, d'in 8 Maiu.
(Urmare d'in nr. trecutu.)

Mai amintim acel, cî lui Székely, care dîsese, la § 7., cumecă numindu-se congresulu rom. gr. or.: „natiunale“ s'ar confundă releg. Romanilor uniti si neuniti, i-a respunsu pre scurtu

S. Borlea: ca sé binevoiesca vorbitorulu a ceti testulu proiectului, acolo e pusu apriatu „religiunea gr. orient.“, éra religiunea Romanilor uniti se numesce „gr. cat.“; asiè dara prin cuventulu „natiunale“ nu se va face nici una confusiune intre Romanii si potu fi odihnitotii acelii-a, cari dora aru mai avè scrupulu. Altcum aici sunt deputatii romani gr. cat. ei abuna séma si-aru radică cuventulu, daca aru avè ce-va scrupulu in ast'a privintia.

Dup'acestu incisu venim la continuarea siedintei. (§. 8.)

Maniu crede, cî substernendu ministeriulu acestu proiectu de lege, scopul lui principalu a fostu, sé faca dreptate beserecei. I-pare reu, cî pe langa tote staruintele n'au potutu couvinge pe sérbi despre dreptatea dorintelor romane, si cî nu le-a sucesu a statoru modul'u de poedere pe calea inviorii reciproce. Maniu face istoriculu desbinării romanilor in doue confesiuni; in sinodulu d'in 1865 s'a enunciati nedependint'a besericiei romane de cea serbesca, si in urmarea aceea comunale besericesci, locuite curatu numai de romani s'a scosu de sub ierarci'a serbesca si s'a pusu sub jurisdictiunea ierarci'e romane, ér comunele mestecate, locuite si de romani si de sérbi au remasu si mai de parte sub jurisdictiunea ierarci'e sérbesci pana atunci, pana candu la cererea unei séu altrei parti o comisiune mista, compusa d'in delegatiu episcopiloru respectivi si ai diregatoriei, va complană caus'a acésta in fati'a locului. Detori'a acestor comisiuni miste, in casulu candu incercările de impaciuire n'aru avè nici unu resultatu, va fi a cercetă dreptulu eschisivu de proprietate alu unei séu altrei parti asupr'a averii besericesci nemiscatorie, si apoi conformu cercetările acestor a sé complaneze caus'a. Acésta o procedur'a legala de pana acum, santiunata si de maiestatea sa conformu cărei-a in 31 comune locuite cea mai mare parte de romani s'a si-incercat despartirea, dar fără rezultat, si cestiunile acestea accepta si asta-di deslegarea loru la ministeriulu de cultu. Maniu stimeaza precautiunea ministeriului de cultu, pentru cî n'a vrutu sé se mesteca in causele acestea, doresce inse d'in parte-si, cî in casulu acest'a se observe ecuitatea, nu summum jus. Cestiunea proprietati compozeratului de pana acum — besericile comunale, locuintele preotiesci, scolele, si fundatiunile spre scopulu acest'a, — nu se poate deslegă asiè, ca posesorul fapticu de

fatia sé fia totu-odata si proprietariu. Acestea sunt motivele cari l'an facutu a propune unu amendamentu la paragrafulu alu optule-a.

Franciscu Deák: Tote schimbările de una importanta mai mare, precum este si separarea creditiosilor de ace'a-si religiune, au consecinti'a naturale de a produce cestiuni nenumerate relative la droptu si avere. Aceste cestiuni, a dese ori, nu se potu complană in modu amicabile, si rechia-ma, prin urmare, intrevenire judecatoresca.

Punctul meu de manecare este, ca aceste cestiuni sé se decidea cîtu se pote de iute; acestu-a este interesulu ambelor părți, cari, de siguru, nu voru voi a se tione de assiom'a vechia: qui habet tempus, habet vitam. Inse chiaru si interesulu statului pretinde, ca aceste cestiuni de dreptu privatu sé se decida cîtu mai curendu, fiindu cî scim, si d. ministru o scie si mai bine, cî in unele comune, dupa despartirea metropolilor, s'a intemplatu casuri scandalose, si inca chiaru in locurile cele mai sante, i basereca si in apropiarea ei, ace'a ce n'a potutu sé fia decât spre micsiorarea religiosetăii ambelor părți.

Intrebarea, la §. 8, este: Care judecatoria va decide aceste cause?

Judecatorile ordinare nu potu fi chiamate a statori a supr'a acestoru afaceri, d'in causa cî, pre calea ordinaria a legei, tote comunele — in numeru de 30 séu 40 — aru trebui sé si-incep procesele la tribunalelor ordinare, si fiindu cî aceste comune se tieu de mai multe comitate, in casulu acestu-a ar' urmă, cî procesele s'ar incepe, in acel'a-si tempu la mai multe tribunale. Deeci n'ar' pot se rezulta d'aci decât confusiune si disormitate, cu privire atât'u la principiile de procedura, cîtu si la pronunciarea sentințelor.

Unde se va decide a supr'a impartirei proprietăii fundu i natiunale? a supr'a celor 27 claustru, cari parte sunt in cattu Szerém, parte in alu Aradului? si unde se va face apelatiune?

Remanu dara doue moduri: compromisulu si delegatiunea. Compromisulu nu este cu scopu, fiindu cî, precum ne areta experient'a, prin compromise nu judeca de cîtu unu omu singuru, presedintele. Delegatiunea este dara singurulu mediulocu legal pentru deciderea acestoru cause. Majestatea sa va delegă, pre langa contrasemnarea ministeriului respectivu, una judecatoria anumita, care va decide a supr'a intereselor atât'u a le individilor cîtu si a le părtilor de religiunea gr. orientale.

Dupa aceasta cuventare — ce o publicaramu numai in estrasul — d. Deák puse pre mes'a casci urmator'a modificatiune a §-ului 8.

„§. 8. Ori-ce pretensiuni provenite d'in separarea ambelor metropolie, in cîtu nu s'ar potè complană prin convoie imprumutata, privesca acele metropoli'a intrega, séu diocesele episcopali, comunele baserecesci séu chiaru si pre individi, — voru fi a se validă, scutite de timbru si competitie, prin una judecatoria delegata, pre langa contrasemnarea ministeriului respectivu, prin Majestatea Sa. In procedere, delaturandu-se ori-ce alte remedie juridice, se va sustine numai apelatiunea ordinaria la doue foruri.“ (Aprobare viua.)

Aloisius Vladu primesce modificatiunea lui Deák, pre langa adausulu, ca afacerile cestiunate sé se pertrateze, in apelata, estra seriem.

Stojacskovics se alatura, elu si consocii séi, pre langa amendamentului lui Deák. Ar dorì numai ca, eu privire la formularea stilistica, in locu de „separarea celor doue metropolie“ sé se puna cuvantul „infiintare.“ (Contradicteri. Sé votâmu! Sgo, motu.)

Miletics nu primesce propunerea lui Deák, fiindu cî nimene nu pote fi oprit u de la judele séu ordinariu.

Manojlovics si-retrage amendamentul. Várad y, Bónis, Stratimirovici renuncia la cuvent.

Babesiu vorbi mai lungu in contr'a propunerei lui Deák.

Balt. Halász si-retrage asisderea propunerea, cu atât u mai virtosu, cî si elu a dorit delegatiunea unei judecatorie ordinarie. Trateza, in cîteva cuvinte, objectulu, si si-esprime dorint'a, ca in localu procedurei ordinarie in serisu, sé se intrebuintieze procedur'a verbale sumaria. (Sgomotu. Sé votâmu!)

Presedintele procede la votare, punendu mai antâiu intrebarea: daca se primesce modificatiunea comisiunei centrale relativa la §. 8.? Majoritatea respunde cî nu. Urmeza amendamentul lui Franciscu Deák. Dupa una desbatere lunga, cas'a primește amendamentul lui Deák cu adausulu

Aloisiu Vladu, ca judecatoria se pertrateze cau-sele, cu ocaziunea apelatiunei, extra seriem.

§. 9. Se primesc fără neci una observatiune, și desbaterea modificatiunei, insinuata prin ministrul cultelor, se amenează pre siedintă urmatoră.

Finea siedintei la 2^{1/2} ore.

Siedintă casei deputatilor din 9 maiu.

Presed: Szentiványi; not.: Dimitrievits.

Se cetește protocolul siedintei de eri pentru autenticare; Bónis observă, că de orice §-ulu 3 cercușriindu-să congrega vorbesce de „adunare basericescă“, asiădara e de lipsă, ca în § 7 după cuvintele „congresu naționalu“ să se pună încă cuventul „basericescă“.

Not. Dimitrievits dăce, că protocolul s'a compusu stricte conformu decisiunilor de eri.

Stojakovits spriginescă pe antevoritoriu, se învoiesc inse, ca în protocolu să se pună între paranteze și cuvintele „adunare basericescă“.

Hováth dăce, că smintă acăstă se poate usioru corege la a treia cetire a proiectului de lege.

Nyáry și Somossy pledează pe langa cele dîse de Bonis; presed. pune cestiunea la votisare și majoritatea decide, să se corega protocolul în sensul mai susu amintitului.

Dupa autenticarea protocolului, presedintele comunica scrisorile incuse.

Deput. Edes prezinta o petitiune a mai multor locuitori din comună Onod, caru restituirea daunelor caușate prin comasatiunea din 1859; se strapune la comisiunea pentru petitiuni.

Varga cere, ca în comisiunea de dice, care va raporta despre cerință procurorului de statu în procesul intentat contra lui Romanu, redactorului „Federatiunii“, în locul lui Gojdu, care nu e mai multu membrulu casci, să se alegă altu membru, și la acăstă alegere să se iee în drepta considerație cunoștiintă limbei romane.

Căsă decide intregirea comisiunii, se dau cedulele de votu, rezultatul se va enunța în siedintă de luni. Se verifica Péchy, deputatul cercului Szikszó, și după acăstă se trece la ordinea dñici, care tratează despre adausulu ministerului, referitor la acei greco-orientali, caru nu se tieni nici de naționalitatea romana, nici de cea serbesca.

Nyári face panegiricul liberalității legalității magiare, și după aceea propune la adausulu regimului încă urmatorulu suplementu: „Credinciosii greco-orientali, si ceialalti, caru nu se tieni de naționalitatea romana, respective sârbesca, remanu si de acum inainte în posesiunea toturoră drepturilor, caru le-au esercentă pana acum cu privinția la limbă învățamentului scolaru și a ceremoniei basericescă, asemenea și în administrarea averii loru basericescă. Afara de aceea sunt indreptățiti a dispune, ordină, administra și direge în modu nedependinte prin organele proprii, pre cum să a statoritu în § 3, tote afacerile fundațiunale basericescă și scolarie. Totu feiul de pretensiuni escate din despartirea acăstă se voru validă naintea tribunalului statoritu prin § 8.“ (Aprobare.) Nyári motivează apoi într-o cuventare mai lungă adausulu său, fără ca să potă respondi căva lumina preste confușiunea de idei și exprese atât de intortocat în acestă adausu. Nu destulu cu atâtua, Vadnay, Horváth, Kerkápolyi, și Somsich mai facu unu amendamentu: „Credin-

tiosii greco-orientali, caru nu se tieni nici de naționalitatea romana, nici de cea serbesca, remanu si de viitoru în tote drepturile, caru le-au esercentă pana acum cu privinția la dispunerea libera despre afacerile loru basericescă și scolarie, la întrebuintarea libera a limbii în baserica, la administrarea averii basericescă și a fundațiunilor.“

Stojakovits detaiează referință intre greci și ierarciă serbesca, combate partea adouă a propunerii lui Nyáry și se declară pentru amendamentului lui Vadnay; totu asiă se pronuntă si min. Eötvös.

Babesiu propune unu amendamentu nou: „Credinciosii ambelor metropolie, caru sunt greci, si nu serbi, respective romani, se sustinu în drepturile, caru le competu după legile basericei gr. or. cu privinția la limbă basericescă și scolarie, si la afacerile basericescă.“ Babesiu spune, că fiindu vorba de căteva mii de greci, si cană se compune unu paragraf separatu pentru regularea referințelor loru, paragrafulu acelă să se redige astfelui, încătu să aibă valoare și pentru alte baserici, caru se află în asemenea pusețiune.

Dimitrievits pledează pentru proiectul regimului și pentru amendamentului lui Horváth; Miletics n'are nimicu în contră inființări unei metropolie greco-șci, dacă o voiescă grecii; despre obiectul acestă inse nu e indreptățita căsă a decide.

Simonyi partinește adausulu lui Nyáry. Bonis consente cu Stojakovics, că despartirea eventuală a grecilor trebue să se miediu-locescă mai antăiu pe calea sinodului; tocmai despre casulu acestă tratează adausulu lui Nyáry. Daca se temu unii, că prin acăstă s'ar deroga dreptului sinodului, atunci se poate dăce în amendamentu, că despartirea să se mediu-locescă de sinodu.

Ioanoviciu respunde lui Stojakovics, care citează intemplarea cu grecii din Brasov, numindu-o violență din partea consistoriului român. Ioanoviciu dăce, că afacerea aceea a ajunsu la ministeriul de cultu, care încă n'a adusu pana acum nici una decisiune, prin urmare nu se poate numi violență; altcum partinește proiectul regimului cu amendamentului lui Somsich.

B. Halasz, Bano, Paczolay, Székely vorbescă pe langa amendamentului lui Nyári; Kacsavics, Sig. Popu, Kurtz, Bezeredy, C. Szász și Székács vorbescă pe langa adausulu ministeriale și amendamentului lui Somsich și consotii.

Borlea On. casa! De-si vedu, că onorația casa si-a permisă prete mesura pacientă, me rogu să mi se permită a exprime pre scurtu, forte pre scurtu, căteva cuvinte, premițiundu totodata, că nu voi aduce nici unu argumentu nici pro nici contra vre-unui-a din aceste amendamente, fiindu că d'in cele desfașurate pana acum sciu pre-bine, care amendamente se va primi, și fiindu si d'altminter convinsu, că argumentații nici nu voru dă una alta direcție vointie onoratei case, nu voiescă decătu a face căteva observații la reflecționile ageră de dnul deputat Carolu Szász, indreptate contra amendamentului lui deputat Babesiu, (Să audim.) de-si sciu că d. deputat Babesiu nu are lipsă de apărarea mea; a nume: d. deputat Szász spuse chiaru acu, că nu a potutu face vre-o deosebire, nici chiaru cu ochii dsale înarmati, între amendamentului lui deputat Babesiu și într-alu guvernului, inse domnului vede din argumentarea lui deputat Babesiu, ce jace în aceste cuvinte, caru, cuprinse în amendamentu, paru a fi nevinovate, — a nume vede că

Babesiu ar' doră, ca acei romani de unu numeru micu, precum se exprime domni'a-lui, de totu neinsemnatu, caru sunt strimatorati sub metropoliă serbesca și alu caroru numeru micu, necunoscutu-lu d. Carolu Szász, lu-voi spune eu, declarandu că acestu numeru neinsemnatu, precum prețind d. Szász, — constă, celu putiu, d'in 20,000 de romani, că d. Babesiu ar' doră dara, ca si după deciderea proceselor subversante intre aceste 2 metropolie, romani strimatorati sub serbi să fie în procese infinite cu ei, să se atace nencetatu unu pre altii, și asiă să se semene semintă discordie în patria.

Să mi ierte d. deputatul; motivarea amendamentului lui Babesiu nu are acestu inteleșu, si nu sciu, cum, si de unde poate dlu. Carolu Szász a-lu explică asiă, precum facă dsa, că dlu scie pre-bine, că în amendamentul nostru de eri noi ar recomandat unu modu de procedura mai simplu si mai rapidu si ne amu luptatul chiaru pre langa acelu-a, care fu primiu de on. casa, fiindu convinsu de plinu, că atâtă familiile cătu si tierele, intre cari s'au escatu neplaceri si controverse de sf erau mai inainte in cea mai buna amicitia, si stramant amicitia, sub tempnlu controversiilor, in inamicetia, si aniflorirea si fericirea unei familie său tiere, ai caror'a membru locuitori sunt in discordia, sub durata inversiunarii loru si pot fi decătu inpedecata si innapoiata.

Apoi eu negu că d. deputat Carolu Szász, său ori ei altul, ar' iubi mai invapaiatul patria comune său i-ar da mai inadinsu binele, de cătu ori-eare romanu.

Neci amendamentului dlu Babesiu nu cuprinde si poate cuprinde, prin urmare, asiă ce-va, neci argumentanții aici nu are inteleșu, ce d. deputat Carolu Szász, forticeaza a explică d'in elu.

Pentru ca d. deputat Carolu Szász, să potă dăra vezi cu ochi nearmati deosebirea acestor două amendamente, ca să potă intielege motivarea dlu Babesiu asiă precum este intr'adeveru, voiu areta esintă deosebirei acestor două amendamente cestiuante, adeca: in inteleșulu amendamentului guverniale s'ar potă intemplă ca, denumindu-prin Maiestatea Sa numai in venitoriu judecatoriu delegasi, prin urmare, decidiendu-se, din cauza lungimei proceduri, numai in 5-10 său chiaru si 20 de ani aceste cause de natură privată, caru se voru escătă intre serbi si romani, — ca 20,000 de romani voru romaně in multe locuri fără prieteni invetitori, pana ce, deca s'ar primi amendamentului Babesiu, acăstă eventualitate ar' fi eschisa.

Deci in inteleșulu celor dăce cu nu mo dechiaru pre langa unulu din aceste amendamente, singuru d'in mănu, ca să potem trece odata preste tota afacerenă acăstă.

Iu fine P. Nyári într'o cuventare mai lungă motivează inca odata amendamentul.

Punendu-se la votu, se respinge amendamentul lui Nyári si se primesc adausulu ministeriale cu amendamentului lui Somsich si consotii.

Siedintă se radica la 1^{1/2} ore.

Transilvani'a.

Imparteați d'in tienutulu Sibiului *).

III.

Să facem o scurta ochire si asupră referință loru economice ale poporului nostru de a agricultură, economia de vite, meseriele si comunitatea suntu ocupatiunile lui de capetenia.

Agricultură stă si aici, că 'n totă teră, în intertru, forte de parte de la ce ar' trebui ea să facă.

*) A se vedea nr. Fed. 60 si 64.

in cele două versuri anterioare. Nu este adeverat! In cele două versuri d'antăiu dăce poetulu, să demonstră, că in noi suntem unu sange de romanu, er' in cele două următoare dăce, că in noi suntem pastrănumai sangele dar' si numele de romanu, prima esprima duoc insusiri cu totulu deosebite, care se potriveste unu pe altu.

O mai fundată obiectiune cugetă a face acoia-a, că asemenearea d'in strophă a treia, unde se dice, că „vîntul stau ca bradii in munte“, si indata in versulu următorul, „saru ca lupii in stane“ prezenta o caricatura. Dupa ince acostă obiectiune este si mai nefundată ca cea dăce.

Asemenearea cu bradii esprima maiestatea voinei celor cu lupii — poterea, destoritatea, velocitatea si cetea in care inteleșuri vinu, chiar' la Omeru in Iliada Cap. XVI. versu 16. 156. 352. de unde apoi si la Virgil, in clasici. Adeverat asemenearea după sensu este epica, dar in formă in care se face, precisa si fără nici o desfașurare curata lirica. Me indoiesc tare, daca in acestu locu să facem aplica o alta asemeneare mai precisa, mai semnificativa plastică totu odata, pentru că d. e. daca punea le-i, in locu lupi, atunci se repetă ideia de maiestate esprusa odată cu bradii si prin urmare asemeneările se confundă unu pe altu si se infirmă reciprocu.

Pentru-co, voru dăce altii, pe Corvinu, care nu este unu bine pentru romani, lu pune intr'unu rangu cu fanu si Michail? — pentru că aici nu vinu a se consemna faptele bune său rele, fără eroismul!

O singura spresiune d'in „Destepta-te romane“ este gedă si prosaica, adeca cea d'in strophă a optă, „că nu primim“ unde primim trebui in locutu cu unu prezent ventu energic si figuratu.

F O I S K O R ' A .

Poesiele lui Andreiu Muresianu *)

(de Ar. Densusianu).

Periodulu alu treilea (1848-1850.)

Poetulu este aici in apogeul misiunii sale. Preocu și tempulu asiă e si poetulu. Elu nu mai plange nici nu mai descrepe. Anim'a lui s'aprende la sunetul tocsinului, pune într'a la o parte cu tonurile ei, unori blande melancholice, altori aspre si discordante; ia buciul, si cu vocea arhanghelului de la județiulu din urma striga românilor să se deșteptă! Desperatiunea dispără, si speranța incepe a lumiță, si incalză animale. Poetulu face pe comandanțulu, care cu cuvinte infocate aprinde curagiul ostasilor. Poetulu a rupt'o cu trecutul. Vocea lui înneccata si cobitoria nu o mai audim. Er' candu tempulu nu-i mai ofere vre-unu evenimentu, care să-i preocupe fantasi'a, atunci filosofeza, înaltia virtutea la idealulu omenimii, canta virtutea de bunu cetățenii si bunu romanu, si plange pe cei ce au cadiutu pentru patria, consoland'o do alte parte cu gloria, că a produs astfelul de eroi.

Precum spiritul si ideile d'in poesie acestui periodu, asiă si limbă si tehnică nu lasă nimicu a doră de la poetu in felul, si după calitățile lui.

Cinci piese constituie acestu periodu caru se înaltia peste tote celealte. Pintre ele inse se redica „Destepta-te Române“ cum s'ar înaltă cedrul într'unu pâlcu de stejari. — Acestu cantu admirabile, in unu cadru restrinsu impreuna

*) A se vedea nr. Fed. 62 si 65.

totu ce a esistat in vietă nostra mare si sublimu, in bine si in reu, in fericire si nefericire.

Totu romanii, tote credintele si aspiraționile loru, plangerile sortii loru, ca si resuetele de eroismu, blastemul tiraniei, ca si indumnediearea libertății, sunt descrise cu atâtă chiaritate si precisiune, cu atâtă vigore si sboru, in cătu se pare, că la creaționea acestui cantu Serafimii au datu condamnatul d'in aripiile loru, sorele negrel'a, er' unu solu dumnediescă a dictat ideile. In elu este reversat unu spiritu biblicu, o gravitate profetica. Aici nu mai vorbesc poetulu. Acelă care ne certă blandu pentru trecutu, si care ne striga să ne destepătăm si să ne redicăm d'in patru unghiuri, si să ne unim in cugetu si in semtiri, nu, elu nu mai este poetu, după cum intielegem adă, elu este unu trimis providential.

Nimicu nu se află in acestu cantu, ce ar' fi indiferente, ce adeseori obvine in celealte piese a poetului. Ori-ce cuventu, ori-ce spresiune, este la locul său, este semnificativa. — Daca mi-ar' fi permisă a me servă o imagine parabolica, apoi asi dăce, că acestu cantu este unu corp, care totulu este capu si anima, si prin urmare nu ai potă instrina nimicu ce nu ar nimici totulu.

In anulu 1863 cu ocaziunea congresului național din Sibiul in o societate, unu choru de teneri cantă „Destepta-te Române“ er' unu venerabil protopopu rapitul de entuziasm, pe lunga tote adancile lui betranetic, eschiamă: O domne! nici in biblia nu suntu cuvinte mai frumose, si mai sante!

Nu potu trece peste acesta clasica piesă fără a nu resfrange unele obiectiuni, ce parte le am audită facandu-se, parte voru cugetă unii, că au cuventu a-le face.

Dăce unii, că in cele două versuri d'in urma, d'in strophă a două se varieza său să repeteza acea-si ideea, care se cuprinde

timpul nostru. Legislatiunea a intorsu pan' acum pîr pucina atentiu acestei cestiuni vitale, éra proiectele Universitatii sasesci remasera totu proiecte. Dupa a mea parere agricultur'a va potè inflori in tota tier'a, prin urmare si aici la noi, numai dupa realizarea a trei lucruri in tier'a nostra: protocole funduari, banca ipotecara si comasatiune. Dar' prin acésta nu voiu se dicu, cî n'am potè si pan' atunci se facem multu in interesulu agricultorilor nostri.

Sasii, o mana de omeni, si-au asociatiunea loru agronomica subimpartita in reuniuni tienutali prin totu fundulu regescu cu comitetu centralu in Sibiu, au si o foia pentru interesele proprii agronomicice, comerciale si industriale; éra noi, poporul celu numerosu, n'avemu inca nici atâtu. Urmările, firesce, se vîdu cu ochii; cî-ci plugarii sasi stau in tota privinția mai bine decât ai nostri, cu deosebire in unii rami de economia ei facura pasi insemnati, mai veros in pomaritu, stuparitu si economia silvanala.

In anulu trecutu sasii tienura o espusetiune de pome in Sibiu. Intrebati-ne, cî cîti romani au ceresatua acca espusetiune, dar' cî cîti i-au audîtu macaru de nume? Nu e destulu, cî romanii de prin comunele muntene cu pamentulu neroditoriu sunt restrinsi si-cumperă bucatele pe bani d'in piatia, dar' apoi in parte mare ei cumpera de la sasu si acei bieti pomuleti, ce si-i punu in gradin'a casei. Autorităatile nostre scolare nu potura inca sîne infintieze nici chiaru lucrulu celu mai usioru de realizatu: cîte o scola de pomi in totu satulu.

Afli, cum dicu, pe la economii sasi stupini frumose intocmita dupa sistem'a Dzirzoniana chiaru, pe-candu pe la omenii nostri nu prè gasesci stupi nici in cojnitie de curpenu.

Celu mai mare pecatu d'intre tote lu-comita omenii nostri cu padurile, peccatum, pentru care voru avè sî sufera amaru generatiunile viitore. Sunt pe sub munte comune frumose romanesci, alu caroru viitoriu radîma numai in padurile loru, si totu-si aceste se taia, ce dicu?, se devastez in modu ingrozitoriu, éra de oprirea tajeturilor, de semenarea locuitorilor desierte, pucina ingrigire. Esemplulu altor'a prinde la noi pucinu, lucrulu bunu ce lu-vedemul la altii lu imitîmu cu greu, pentruca traimu in aceea cre-dintia gresita, cî n'am potè cîtu altii.

Partea cea mai insemnata a poporului romanescu d'in acestu tienutu o facu economia de vite. Oieritulu a fostu pana acum unu ramu de ocupatiune, care nu numai a datu națiunei o clasa considerabila de omeni cu stare, ci a formatu si pentru vistieria statului unu isvoru frumosu de venit. Dorere ince, cî viitorulu acelei clase e amenintiatu. Oieritulu se afla in decadintia sigura. Prin regularea d'in ce in ce mai multu a referintielor agrarie in Roman'a, prin deselete schimbări si prefaceri in Turcia, dreptulu pasiunatului de mai nainte pentru oierii transilvaneni devine pe dî ce merge mai restrinsu. Ca mâne voru siucră si vagouele drumului de feru preste campiele frumose ale Romaniei, pentru ca aceste sî pota rivalisă incurendu cu grădinele paradise ale Italiei, si atunci turmele nostre nu se voru mai diari pe-acolo. Lucrulu tristu nu zace pentru noi nici-cum in acele semne frumose de progresare, ci in neaplecarea omenilor nostri la reformele pretinse de spiritulu timpului. Oieritul, economia de vite se porta dora si acum in mesura forte intinsa si in

Itali'a, Germania si tote acele tiere ale Europei luminate, unde agricultur'a a ajunsu la culmea desvoltării sale. Inse cum?

Economii nostri de vite, cari in lipsa totala de pamentu cultivabilu aici acasa, restrinsi cu totulu la acel ramu de economia, numai asî mai potu ave unu viitoru, daca se voru grabi a lasa d'in metod'a mai multu nomadica de pana acum in portarea acelei economie si a omanu in modu mai rationalu. Omenii cu bani d'in acésta clasa n'ar potè sî lucre adi nici cum mai intieptiesce, ca sî si-cumpere mosii prin comitatele Transilvaniei, pana sunt inca estime, cî-ci dupa venirea drumului de feru le-ar cumperă potre si nu le vorugasi. So faca acésta chiaru in interesulu economiei ce porta, cî-ci economia de vite numai impreunata cu agricultur'a mai potre ave viitoru.

Oierii nostri de p'aici ar' potè prè lesne sî tramita macaru doi teneri cu stipendii bune in Elve-tia, Italia ori Germania spre a studia si a se de-prinde in pracsia la economia rationala de vite. Au nu e pecatu cî atât'a brânza nobila de diferite soiuri si numiri vine d'in departare preste tieri si mări pana aici la noi cu oile cele multe, ca sî ne iee bani scumpi d'in punga si sî-i duca totu acolo? Au cugetati, cî laptele se compune in Elvetia d'in alte ingredientii? Nici decum, numai omenii sunt altii.

O impregiurare forte imbucuratoria, prin care Romanii tienutului nostru apucara intr'adeveru de parte inaintea altor'a, este cî la densii s'a desceptat unu spiritu speculativu de admirat si cî numerulu celorui cari s'aplica la meserie pe dî ce merge crescere. In lnsa-si cetatea Sibiu avemu acu atât'i maiestri si sodali, incătu de-curendu s'a potutu forma acolo o „reuniune de sodali romani.“ Dar' si prin satete intregului tienutu, numerulu meserisiloru in crescere. Peile lucrate in satulu Porcesci sunt cunoscute acum pana in Anglia; luminări de său fabricate in Resinari sunt cele mai bune in tota Transilvania, si nu numai sunt cele mai cautele in Sibiu, ci ele sunt cunoscute si in cîte-va piatie ale Ungariei. Carutiele frumose, ce se gatescu de unu timpu incoce in Resinari, spre a se esporta in Roman'a in vecinata nu stau nici in lucrulu lemnului nici in lucrulu ferului, inderetrulu celorui gatite in Sibiu. Cismarii, pantofarii, cojocarii, rotarii etc. sunt mai in tote satete romanesci — romani. Organele nostre scolare, staruindu ce-va mai multu in directiunea acésta, ar' potè in scurtu tempu sî faca aici minuni, cî-ci midiloci sunt destule la indemana.

Cele 12 comune romane, d'in care se compunea sub absolutismu pretur'a Orlatului, formaseră in data dupa resboiu italiano-austriacu in 1859 prin influențarea organelorui absolutistice de atunci, spre a si-face aceste merite inaintea mai marilor loru, unu „fondu pentru invalidi“, — nu este decât unu singuru individu, care, dupa statute, se potre adi impartesu d'in acel fondu, capitalulu caruia a trecutu preste 13,000 fiorini. Dupa pererea mea comunele fundatrice ar' lucra adi multu mai bine, candu ar cere modificarea statutelor loru, spre a potre dà fondului altu scopu mai practicu d. e. ajutorarea tenerilor la meseria. Nu dicu, cî scopul primariu n'ar fi bunu, ince ce este mai bunu decât bunu, e totudeun'a de primitu, — si mai antâiu cele de lipsa, apoi cele folositorie.

Cu comeciu inca se deprindu omenii nostri binisioru mai cu sama de vite si de acele pro-

ducte crude, cari sunt mai aproape de ocupatiunea loru primitiva, cum lana, pei, unsore, său etc. Cu tote aceste suntemu forte ingrigiti, cî ce fisionomia va luă tienutulu nostru dupa venirea drumului de feru. Cei mai buni speculanti i dau comunele Boiti'a si Resinari. Comerciul Boicenilor cu rîmatori si vite cor-nute d'in România pana pe la Pest'a, Vien'a, Prag'a etc. este cunoscutu.

Traficele si boltele de orice negotiu de prin satete romanesci de aici nu sunt, ca prin alte tienuturi, in mani jidovesci si armenesci, ci in manile romanilor.

Ce asiu mai dorî eu dupa tote aceste Romanii d'in acestu tienutu este: mai multu spiritu de asociare. Se vedu, multiamita lui Dumnedieu, unele semne imbucuratorie si in privint'a acésta. Locuitorii comunei Boitia, spre a-si forma unu fondu scolaru, se otarira mai cesti ani a contribul totu insulu mai antâiu cîte 5 in urma cîte 10 cruceri de fia-care rîmatoriu. Astu-modu densii si-creara in timpu de 4 ani pe sam'a scolei loru unu fonduletui de 4000 fiorini, care e depusu acum in „Sparkassa“ sasescu d'in Sibiu, fiindca noi n'avemu inca p'aici atare cassa de pastrare, desf inaintarea ei n'ar fi cu nepotintia. Totu in Boiti'a se forma nu demultu o societate de 18 insi, carii pusera la olalta unu capitalu de 60,000 fl., spre a neguitorii cu elu si a impartî venitulu intre sine. — In Resinari s'a inaintiatu cu inceputul acestui anu o „Societate de pastrare si imprumutare“ pentru locuitorii comunei. Statutele aceleia se publicasera anulu trecutu in „Albin'a“, si fiindu acum aprobat si de Gubernulu tierii, ele n'ar strică a fi respandite si prin alte diurnale d'ale nostre, pentru ca ide'a despre atari societăti se latiesca cîtu mai tare*). Comun'a Salisie d'in tienutulu nostru impreuna cu numerosele comune romanesci, de care e incungjurata in nemidilocita apropiare, ar' potre pre usioru sî infintieze atare societate reversatoria de multu folosu pentru locuitori. Inca si societăti de alte intreprinderi s'ar potre acolo realisa.

Inchiîu cu observarea, cî si pentru interesele materiale ale poporului nostru preste totu ar' fi multe de facutu, cî-ci cele 2—3 stipendiute de cîte-va dieci fiorini, ce le dă „Asociatiunea“ nostra pentru prasi de pomi etc., nu sunt inca nici pe departe mersi, cari se ne dispenseze de la tota lucrarea mai de parte. Comitetulu societăti agronomicie sasesci d'in Sibiu tocma acum se ocupa cu ide'a, de a inainta o banca ipotecara de imprumutu pentru proprietarii mici d'in „Sachsenland.“ Unde, pentru Dumnedieu! vomu remaine noi, daca vomu mai stă indelungu cu manile in sinu??

Visarionu Romanu.

Clusiu, 29 aprilie 1868.

Luni in 28 aprilie, furamu martori unei serbatori, la noi in Transilvania inca nevediute. In asta dî, la 8 ore demantia, se deschise lucrarea la impletirele de pamentu, pentru calea ferata, Oradea-Clusiu, ba asta ora, fece comisariul regiu contele Péchy cea d'antâiu tătatura eu sep'a la marginea Clusiu, de unde se incepura lucrările. Tote deregatorie si corporatiile au luat parte la acesta festivitate, afara de acestea si o multime insemnata de popor. Comisariul regiu fu primul la faca locului, prin primariul cetății cu o vorbire, —

*) Candu ne va da man'a, le vomu publică si noi R.

de pe scen'a luptelor seu pasiuniloru in interiorulu seu. Elu se afunda in regiunile nemesurate ale frumosului morale. Consulta cîile vertutii, si afia cî numai omul virtuosu este totodata si fericit si frumosu. Elu este scutit de tote relele si furtunele lumiei.

Arunce lu in deserturi, lipsite de-orice flore, Pe unde nu s'arata, nici omu nici sburatore,

Ci sieri veninato;

Vertutea-i va si scutul si-asilulu de scapare, In togma ca si cedrul, cu umbr'a sa cea mare

La omeni caletori.

Asemenarea vertutii cu cedrul d'in deserturi este numai forte nimerita si concisa, dar totu odata si forte drastica. Acésta strofa are multa asomenare cu strofa oratiana (Carm. libr. 1. od. 22.):

Pone me pigris ubi nulla campis
Arbor aestiva recreatur aura, etc.

Dar acésta retragere a poetului dureza pucinu, numai patru strofe, cî-ci in a cinci-a descinde éra-si in valurile societăti omenesci, unde tiranii apesa poporele, care fără-delege reclama resplata si aprinde dorulu de resbunare, si astu-feliu poetului si acésta piesa o termina dorindu tempulu.

,Candu omenii sî sterga si umbr'a de sclavia,
Fiindu crestini curati;

Si 'n locu-i sî domnesca dreptatea nepetata,

Egala 'ndreptatire si pace adeverata,

Ca intre fi si frati!“

(Va urmă.)

Fratii si sororile plangu cîtu plangu pe fratii loru. Tempulu alina dorerile si sterge lacrimile. Repausatii ori-cîtu de iubiti, devinu o umbra in suvenirea celorui vii. Ca tote umbrele, se subtila, se raresc si in fine dispare si acésta umbra Amantele! O! ele de cele mai multe ori a dou'a, a trei-a demnitati au uitatu pe amantii loru.

Astu-feliu poetulu peste unu scurtu tempu nu mai are pe nime sî consoloze, s'au consolatu toti de sine. Dar este o fintia mai pre susu de tote cele amintite, care in eternu nu uită, in eternu iubesc, in eternu plange pre eroii caduti. Acésta fintia este Patria, este Natiunea, si éta dorerile acestor'a trebuie consolidate.

,Câtra martirii“ s'a simtitu, si s'a cantatu unu scurtu tempu cu multu focu. Dar acumu nime n'o mai canta, s'a uitatu. Ca apoteosa, acésta poesia se innalzia peste tote cîte a mai creatu poetulu in acestu genu.

,Devotamentul familiei Hurmuzachi“ este dictat d'o viua sperantia, d'o firma incredere in viitorulu romaniloru. Acésta piesa este ince pre narativa istorica, pre mirosa a documente mucede.

Ideile varieza pucinu si se chiar' repeteaza; limb'a este prosaica, conceptiunea langeda, séu cum dice Oratiu, mus'a e pedestra. Strofa a dou'a se repeteaza in a trei-a mai cu aceleasi cuvinte. Cele patru versuri d'in urma d'in strofa a siepte-a se repeteaza séu, asiă dicundu, se decopieza inca mai pe largu in strofa a opt'a si a nou'a. Singura strofa a opt'a ce o vedem adeseori citata este care mai versa lumina peste intrega pies'a, si care i va sustine numele inca multu tempu. Acésta strofa, ce e dreptu, merita si sapata in diamantu! In ea se oglinda trecutulu si viitorulu nostru.

In „omulu frumosu“ poetulu se retrage pe unu momentu

ja carea acestă respunse cam în urmatorile: Tienu de mare însemnatate diu'a de astă-di, pentru Ardealu și Clusiu, apoi și pentru patri'a comună, și inca d'in trei privintie ponderose: este însemnată și epocala diu'a de astă-di pentru că în ace'a s'a facutu incepțul legăturii drumului de feru în Ardealu; prin acăstă apoi, fără îndoială se ajuta incorporarea Ardealului cu Ungari'a, spiritul comunității, industria și comerciul căstiga sboru poternicu si de influență. Dupa ce trece Dsa apoi preste starea Ardealului, dinainte de 1848, după 1848—1867, după ce sprima recunoștință Majestății Sale și ministeriului magiaru pentru restituția constituției, continua: „Se sprințim, domnilor, intenționile parentesci a le Majestății Sale, și staruintele patriotice și sincere a le ministeriului magiaru responsabilu, — unul intr'un'a si altul intr'alta direcție, si ve asecurezu, că patri'a nostra comună, nu preste multu va rivaliza, atât cu libertatea constitutiunale, cătă si cu starea materiale cu națiunile celea mai culte ale Europei.“ Recomenda apoi fiacarui patriotu activitate spre consolidarea patriei si dăce:

„Să fimu drepti si cu ecitate către deosebitele națiunilor, nu numai pre terenul politicu, fără si pre celu materialu, pentru că ei ne sunt frati, consangenii si consoci, unu spiritu comunu bate in inimile noastre: fericirea si inflorirea patriei!

Impartăsiesc acestea date d'in vorbirea ocazionale a contelui Pechy, fără de a observa ceva, mai cu sema la cunțele Dsale celea d'in urma, căci nu voiu se subtragu cetătoriului placerea, de a se minună de frumșetă cuvintelor celor atât de multu promisiatoru. Dsa scie face d'in tote capitalu politicu pentru cauza maghiara, noi inca ne cugemătăm ale nostre! Politic'a națiunei romane nu are nece o legătură cu drumulu de feru transilvaneanu; deci să-lu luăm la privire d'in alta parte, punendu politic'a tierei de laturi.

Așa dă Transilvani'a inca va avea drumulu său do' feru, si patri'a nostra inca se va legă prin poterea vaporu-lui de lumea comercianta si industriale. Scivoru Romanii nostrii, să se folosesc de folosesc de ce i le prosteza calea ferata, să ba? este greu de a judecă anticipative. Averea poporului romanu in Transilvani'a constă, poti dăce că, mai numai eschisivu, in pamantul si productele acelui-a, apoi in prasirea vitelor. Calea ferata, legă Transilvani'a cu comerciul lumii, si ambe acestea produse, voru cresce in pretiu pentru acel-a cari voru să portă si o economia ratiunale pentru producția sale. Tegm'a neguțători'a face pretiul calei ferate, si acelu poporu simte bunătățile, care este industriosu, diligenter si economu atât de bunu, cătă d'in productele pamantului economiei si industriei sale, scie să-i acopere lipsele casnice si interne, indigene, — apoi produce destulu si pentru unu esportu de concurentia in afara. Pamantul Transilvaniei este in cea mai mare parte forte roditoriu, intrece in productivitatea sa pre multe alte tieri de si cu stare cu multu mai buna decât a Ardealului, — campiele si muntii Transilvaniei au pasiuni forte bune si ingrasia ciurde de vite, chiarsi d'in tierele invecinate. Ce concurrentia va potă tine Ardealul cu productele sale, viitorul ne va areta. Intr'altele cutedu a dăce, cumca după starea de facia a agriculturii in Transilvani'a proprietarii nostrii de pamant putinu voru potă concurge cu cerealele loru in concertul ne-

gutiatoriei poporeloru, — in specie poporul nostru tieranu, carele in părte multe locuri nu se ingrigesc de pamantul său, ca producă mai multu, de cătă atât, cu cătă si-acopere lipsele casei si-si platescă dările, — si este tare de temutu, că de cătă agricultorii nostrii, nu voru incepe la o agricultura mai ratiunabila, pucinu folosu va aduce pentru mosiele loru calea ferata, si forte lesne voru fi aruncati in bratiele speculantilor de totu soiul, cari voru sci să-i facă capitale d'in produsete pamantului bietului tieranu romanu, voru sci prin deosebite midilice să-i facă bunuri estinse d'in moșioarele româneni.

Scole agronomice si era scole agronomice, sunt lipsele noastre celea mai imperativ! Asociatia transilvana pentru literatură romana si cultură poporului romanu, sperăm că va fi afandu de sositu tempulu, ca să i-e această cestiune la adunarea generale venitorică la o desbatere si cumpenire seriosa, si-si va incordă poterile pentru suplenirea unei lipse pentru Romanii d'in Ardealu, de intrebare vitală. Trasur'a cea cu sap'a, la deschiderea lucrului calei ferate, este o admoniție poternica către asociatia noastră, ca să ingrigescă odata pentru infinitarea unor scole agronomice, este, o admoniție pentru proprietarii nostrii de pamant, ca să se silesca prin o agricultura si economia mai ratiunabile, după modelul tierilor cari trecu de gradine ale Europei, să castige nu numai abundantia de produse d'in pamantul loru, fără ca acelea să le si nobilitze, ca să potă cu acelea intr'a in concurența lumei comerciente. Calea ferata este o admoniție si către economiei nostrii de vite, ca să nu lenevesca acestu ramu alu economiei, căci cu midilice usiore de comunicatiune, prasirea vitelor dă mai cu sema la man'a tieranu, isvorul celu mai securu de venituri frumose.

Folosulu celu mai bunu d'in calea ferata lu-potu tragă deocamdata, lucratorii cu palm'a. Intre Romanii nostrii suntu bratiale celea mai tari si vengiose, si după cum ne spune unu diuariu magiaru de aici, unu barbatu harnicu si potă castiga 1 fl. pana la 1 ft 50 cr. pre dă. Această ar' fi unu castigă destulu de bunu pentru unu dileriu, dacă nar' ambla togm'a poporului nostru pre la lucrări de acestea de a rendulu inselatu. Lucrul de pamant, pre linii intrege lu-cumpera de la intreprinditori speculatori de totu soiul mai cu soma jidani, cari apoi insisi-toemesou lucratori, de comunu cu ruptulu. Omenii precepatori, cum suntu italienii si nemții cari s'a „mai ocupat cu atari lucruri se sciu tocma le lucru, pre castigul loru, era romanii nostri pana voru precepe, cătă pamantul trebuie redicatu pana ce vei sepă unu cubicu, forte multi se vonu astă nevoiti de a curm'a lucrul inceputu, după truda de 3—4 dile si a se departă fără de nece o plata; pentru că de a rondulu speculatorii platescu numai după finitul lucrului. Apoi mai este inca unu modu de speculatiune la lucrările acestea. Intreprinditori de acesti-a, cum se dăce de a dou'a mana, vendu lucratorilor pre linea loru, mancările si beuturile. Lucratorii au atâtă creditu, cătă au lucratu, primescu nesecu tiencusiuri de metalu, cu acelea-si cumpora mancarea si beutur'a, apoi li se numera in bani numerati. Așa apoi facu speculatiune dupla, remanendu totu banulu primitu de la intreprinditori, era-si in pung'a loru. Intrelegint'a noastră de prin apropierea linei pre carea se lucra, va face unu serviciu poporului, ca să-lu indemne la lucrul drumului, inse-

să-i spună, ca să fie cu luare aminte, la procedură altoră cari au mai lucratu la impletire de drumuri, se invetie de la ceia, ca d'in incepțul lucrului să potă traga castigă frumosu după palm'a si braciul său er nu să fie silitu să invetie pre pung'a si daun'a sa.

In cauza acăstă destulu astădatu, să trecu si la altela. In o corespondintă a mea, mai de curendu, v'am fostu scrisu, cumca cetatea Clusiu voiesc să radice, pre spese comunale o scola industrială si cumca in comitetul esmisu pentru elaborarea statutelor, prin preotul evangelic luteranu Hintz de aici s'a propus de a se primă ca studiu obiectiv si limb'a romana, v'am scrisu, că elu a remasă cu propunerea sa singuru si cumca aceea si-a dat'o la protocolu ca votu separatu. — In dilele trecute, a venită cauza la pertractare in comunitatea cetățenesca. Si ce credeti, căti aperatori a avutu propunerea preotului Hintz? dă, pre cei doi potopii romani d'in locu. Mai cu mare focu si despreștiu, in contra limbii romane, ca si unei limbi neculte, pro carea nece romanii nu o precepă, a vorbitu unu membru onorariu a asociatiei transe pentru literatură si cultură poporului romanu; secretariul muzeului transilvaneanu, Enricu F in ali. Dsa astă limba romana pră neculta, spre a fi propusa intro scola industrială. Audit-a-ti, Domnilor, acestă este membru onorariu alu asociatiei noastre, si Dsala apoi connatiunalistii săi i si credu, pentru că dora de către n'ar sci limb'a romana, si n'ar cunoscă literatură ei, romanii nu l'ar fi alesu de membru onorariu la asociatia loru literaria. Așa o patimă noi de multe ori, cu prietenii nostri!

ROMANIA.

Camer'a si Sonatulu Romaniei s'au redeschis la 2 mai, inse d'in cauza, că deputati si senatorii nu erau in numeru completu, lucrările loru nu s'au inceputu decât la 4 l. c.

Diurnalul „Rom.“ după care raportam despre activitatea Camerelor Romaniei ni impartăsesc că C. Cretulescu vicepresedintele senatului si-a datu demisiunea si in locul lui s'a alesu vice-presedinte P laianu.

Senatul in prim'a sedintă completa a luat in desbatere proiectul de lege spre a se lasă fără taxă intrarea in tiera a granilor straine. Desbaterea se va continua in sedinta viitoră, despre ce vomu raportă mai pre largu.

Camer'a deputatilor in sedintă a d'in 4 l. c. a descultat asupră proiectului de lege pentru politia rurală, despre ce mai pre largu in nrulu viitoriu.

* * * (Una Petitione.) In dilele trecute, candu se departase Maiest. Sa d'in Pest'a, la drumulu feratu, candu chiaru voia să se suia in vagonu, se apropiă unu omu imbracatu forte slabu si cadiu in genunchi admanu Maiest. Sale o scrisore. Maiest. Sa primă petitionea omului si o dede generalului cont Bellegarde. Dupa ce se departă locomotivulu, omulu nu scie ce să facă de bucuria, si enară la cei-a d'in apropierea lui, că elu numai pentru aceea a venit la Pest'a, unde petrece de 14 dile, ca să potă admanu cererea Maiestății Sale. — Omulu d'in Kiesenbergh.

Proprietariu, redactoru respondentului si editoriu:
ALESANDRU ROMANU.

Comunicatiunea drumurilor de feru.

Vien'a-Pest'a-Segedinu-Temisior'a-Baziasiu.

De la Vien'a	pleca la 7 ore 45 min. dem. si la 8 ore — min. ser'a.
„ Posionu	„ 10 „ 24 „ „ 10 „ 51 „ „
„ Neuhausel	„ 1 „ 23 „ diu'a, „ 1 „ 54 „ năpteau
„ Pest'a	„ 5 „ 19 „ d. m. „ 6 „ 31 „ deman.
„ Czegléd	„ 7 „ 54 „ „ 9 „ 14 „ „
„ Segedinu	„ 12 „ 12 „ năpteau, „ 2 „ 55 „ dup. m.
„ Temisior'a	„ 3 „ 55 „ dem. „ 7 „ 47 „ „
„ Jasenova	„ 8 „ 4 „ „ *
„ Beserică-Alba	„ 8 „ 40 „ „
Sosescu in Basiasiu	la 9 „ 10 „ „

*) De la Temisior'a la Baziasiu comunica nămai odata.

Basiasiu-Temisior'a-Segedinu-Pest'a-Vien'a.

De la Basiasiu	pleca la 5 ore 55 min. d. a.
„ Beserică-Alba	„ 6 .. 27 „ „
„ Jasenova	„ 7 „ 6 „ „
„ Temisior'a	„ 10 „ 40 „ „, ser'a si la 7 ore 25 min. dem.
„ Segedinu	„ 2 „ 26 „ năpteau, „ 12 „ 53 „ diu'a.
„ Czegléd	„ 6 „ 35 „ dem. „ 6 „ 21 „ d. a.
„ Pest'a	„ 9 „ 55 „ „ 9 „ 30 „ „, ser'a
„ Neuhausel	„ 1 „ 52 „ diu'a, „ 1 „ 8 „ „ năpteau.
„ Posionu	„ 4 „ 48 „ d. a. „ 4 „ 12 „ „ dem.
Cosescu in Vien'a	la 6 „ 36 „ „ 6 .. — „

*) De la Temisior'a la Baziasiu comunica nămai odata.

Jasenov'a-Oraviti'a.

De la Jasenov'a	pleca la 8 ore 30 minute domaneti'a.
„ Jam	„ 9 „ 12 „ „
„ Racasdia	„ 10 „ 12 „ „

Sosescu in Oravita la 10 „ 57 „ „

Oraviti'a-Jasenov'a.

De la Oravita	pleca la 4 ore — minute după medie.
„ Racasdia	„ 4 „ 45 „ „
„ Jam	„ 5 „ 38 „ „

Sosescu in Jasenov'a la 6 „ — „ „

Vien'a-Oradea-Mare.

De la Vien'a	pleca la 8 ore — minute ser'a.
„ Pest'a	„ 6 „ 25 „ „ deman.
„ Czegléd	„ 9 „ 47 „ „
„ Szolnoco	„ 11 „ 2 „ „
Sosescu in Aradu	la 5 „ — „ „ ser'a.

Sosescu in Aradu la 5 „ — „ „

Oradea-Mare-Vien'a.

De la Oradea	pléca la 10 ore 15 minute demaneti'a
Sosescu in Püspök-Ladány*)	„ 12 „ 48 „ „ din'a
„ Czegléd	„ 5 „ 41 „ „ ser'a
„ Pest'a	„ 8 „ 37 „ „
„ Vien'a	„ 6 „ — „ „ domaneti'a.

*) Cale laterale due la Dobritinu, unde sosescu la 3 ore după medie.

Vien'a-Aradu.

De la Vien'a	pléca la 8 ore — minute ser'a.
„ Pest'a	„ 6 „ 25 „ „ deman.
„ Czegléd	„ 9 „ 47 „ „
„ Szolnoco	„ 11 „ 2 „ „

Sosescu in Aradu la 5 „ — „ „

Aradu-Vien'a.

De la Aradu</